

BESTUURVERSLAG 2024

DEEL I: ACTIVITEITEN EN PUBLIEK

Inleiding en terugblik 2021-2024
Overzicht van wijzigingen
Talentontwikkeling
Publiek
Internationaal
Overzicht voorstellingen en projecten
Toelichting regionale spreiding

DEEL II: FINANCIËN EN ORGANISATIE

Doelstelling Tryater
Exploitatieresultaat
Financiële positie
Sociale Veiligheid
Diversiteit en Inclusie
Duurzaamheid
Fair Practice

DEEL III: BESTUUR, RAAD VAN TOEZICHT EN GOVERNANCE

Bestuur (directie)
Raad van Toezicht
Governance

BIJLAGE I: ACTIVITEITEN

Volwassenen
Jeugd en jongeren
Ondersteund door Tryater
Overige activiteiten

BIJLAGE II: EDUCATIE EN PUBLIEKSWERK

Binnenschools Jeugd en Jongeren
Buitenschools Jeugd en Jongeren
Interactie

Inleiding en terugblik 2021-2024

Dit jaarverslag beslaat het laatste jaar van de beleidsperiode 2021-2024, waarin we werkten onder het motto 'Tryater Tichtby / Tryater Dichtbij'. Omdat we met dit verslag de volledige eerste beleidsperiode onder artistieke leiding van Tatiana Pratley afsluiten, blikken we graag kort terug op de afgelopen vier jaar.

Bij haar aantreden had Tatiana Pratley een nieuwe koers voor ogen: zo dicht mogelijk bij het publiek komen, door theater te maken op plekken waar inwoners van Fryslân samenkomen. Zoals de ijsbaan, de snackbar en het repetitielokaal van de fanfare. Ook wilde ze experimenteren met het toelaten van de werkelijkheid in producties, onder andere door inwoners van Fryslân met uiteenlopende achtergronden en leeftijden onderdeel te laten zijn van producties. Zo werd de Friese gemeenschap onze bron, medespeler en spiegel.

Ondanks de tegenwind in het eerste deel van de beleidsperiode 2021-2024, waarin de wereld tot stilstand was gekomen, hebben we toch manieren gevonden om theater te blijven maken. De uitgezette artistieke koers bleek verrassend goed aan te sluiten bij de mogelijkheden en beperkingen van dat moment. Dankzij onze flexibiliteit als gezelschap, onze onafhankelijkheid van het zalencircuit en het enthousiasme van ons publiek konden we onze voorgenomen producties omvormen tot bijzondere collectieve ervaringen, zoals *It Gelok Fan Fryslân* (2020) in 10 Friese dorpen, *Nacht* (2021) bij 540 voordeuren en *Jonges* (2021) in het klaslokaal.

Toen de wereld weer in beweging kwam, konden we groter gaan produceren, zoals oorspronkelijk de bedoeling was. Tegelijkertijd bleven we trouw aan de ambitie om zo dicht mogelijk bij ons publiek te komen. In de *Fanfare*-trilogie (2023-2024) kwamen het groot- en kleinschalig werken samen: de monoloog *Ynblaze* speelde in repetitielokalen van zeven verschillende deelnemende Fanfarekorpsen, *Thúsblaze* was een unieke theaterervaring bij mensen in de huiskamer en het slotstuk, de beeldende locatieproductie *Fanfare*, vond plaats in het dorpsdecor van Easterlittens.

Het gesprek met ons publiek ging over identiteitsbeleving in een voortdurend veranderende wereld. Zo maakten we *Sintgelok* (2022), over de houdbaarheid én onweerstaanbaarheid van de Sinterklaastraditie, *Under Wetter* (2022) over de gevolgen van klimaatverandering en ook het eerder genoemde drieluik over de Friese *Fanfare* (2023-2024) die altijd doorgaat, ondanks de fikse tegenwind, is daar een voorbeeld van.

Buiten de vele theaterproducties om hebben we meer mooie resultaten behaald; we liepen op met nieuw Fries maak- en acteertalent, zoals Eva Meijering (*Sâlt* 2023 en 2024) en Michelle Samba (idem), waren penvoerder van een waardevol internationaal project over theater in minderheidstalen (*Phōnē* 2022-2024) en hebben belangrijke stappen gezet op het gebied van toegankelijkheid en digitale technologie, onder andere door intensivering van de inzet van smart glasses voor anderstaligen, doven en slechthorenden.

We kijken met tevredenheid terug op de afgelopen jaren, waarin we midden in de gemeenschap stonden, nieuw publiek bereikten, intensief hebben samengewerkt met maatschappelijke partners en een verdere basis legden voor onze artistieke werkwijze. Met ons 60-jarig jubileum in zicht staan we er als gezelschap goed voor en vieren we onze oorsprong én toekomst. Tryater is al 60 jaar springlevend.

Leeuwarden, 24 april 2025.

Tatiana Pratley

Artistiek directeur

Valentijn Fit

Zakelijk directeur

DEEL I: Activiteiten en publiek

Overzicht van wijzigingen

In deze alinea schetsen we kort de wijzigingen die we het afgelopen jaar hebben doorgevoerd ten opzichte van het activiteitenplan 2021-2024. Oorspronkelijk stond in 2024 een reizende locatievoorstelling gepland. Seizoen 2023-2024 stond echter in het teken van een drieluik over de Friese Fanfare. Het eerste deel van dit drieluik - Ynblaze - werd in het najaar van 2023 gespeeld, als reizende voorstelling. Deel twee - Thúsblaze - gaf een intiem inkijkje in het leven van één personage uit de voorstelling Fanfare, het derde en laatste deel. Gekoppeld aan een fanfaremuzikant gingen de spelers uit Fanfare langs huiskamers in heel Fryslân. De grootschalige locatievoorstelling Fanfare vond plaats in Easterlittens. Fanfare was een poëtische en humoristische vertelling over uiteenlopende leden van een fanfare, op zoek naar harmonie in zichzelf en met elkaar.

In het najaar van 2024 hebben we in plaats van de oorspronkelijk geplande familievoorstelling twee succesvolle producties in reprise genomen: de maatschappelijke voorstelling BINGO! over verborgen armoede en eenzaamheid en de Oerolhit Sâlt, een indringende monoloog van Eva Meijering over haar ingewikkelde relatie met haar eigen lichaam. BINGO! speelde op verschillende plekken in Friesland, Groningen en Drenthe en Sâlt werd aangepast voor de binnenlocatie Nije Leije, in Alde Leie. De beoogde familievoorstelling wordt in de kerstperiode van 2025 gespeeld (Anwar en de Wolf 8+).

Voor de jeugd produceren we om het jaar nieuwe 4+, 8+ en 14+ voorstellingen. Oorspronkelijk zou 2024 een 'reprisejaar' zijn voor de 4+ doelgroep, maar door eerdere verschuivingen in ons programma hebben we een nieuwe voorstelling voor deze doelgroep gemaakt, onder regie van Hali Neto. Groeigraach was een vrolijke, fysieke voorstelling over opgroeien, die in speelzalen door heel Fryslân heeft gespeeld en daarnaast in theaters in Den Haag, Rotterdam en Amstelveen. De 8+ voorstelling was door de verschuiving van het programma juist een reprise, in plaats van een nieuwe voorstelling. De door Karel Hermans geregisseerde interactieve voorstelling Dat is Toch Net Earlik? speelde met een nieuwe cast in gymzalen door heel Fryslân. Voor 2024 stond tevens een nieuwe 14+ voorstelling gepland. We hebben er echter voor gekozen om de succesvolle voorstelling Flam (geregisseerd door Eva Meijering) voor de tweede keer in reprise te nemen en pas in de beleidsperiode 2025-2028 nieuwe 14+ voorstellingen te produceren. Deze voorstellingen worden gemaakt onder regie van Loek de Bakker, lid van het artistieke kernteam in 2025-2028.

Talentontwikkeling

Onderdeel van onze missie is het zorgdragen voor professionalisering en innovatie in het Friese theaterveld. Door actief te investeren in onze toekomstige theaterwerkers, willen we een bijdrage leveren aan een vitaal theaterklimaat in Leeuwarden, Fryslân en het noorden. Ons talentontwikkelingsbeleid is bewust breed, omdat er behoefte is aan nieuwe, talentvolle krachten binnen alle gelederen van de Friese theatersector. We begeleiden dus niet alleen makers, acteurs, schrijvers, vormgevers en componisten, maar bieden ook ruimte aan niet-artistiek talent, zoals zakelijk talent en educatiemakers. Dit talent keert veelal na een stage- of talentontwikkelingstraject in het verleden bij ons terug als medewerker, of vindt een andere plek in de (noordelijke) theatersector. Hieronder volgt een kort overzicht van de verschillende ontwikkeltrajecten waarbij wij in 2024 betrokken waren.

Station Noord

Tryater was binnen het noordelijk samenwerkingstraject Station Noord in 2024 verbonden aan Tom Tieman, Eva Koopmans, Michelle Samba en Rachel Schuit. Eind 2024 eindigde het traject van Tom Tieman en Eva Koopmans bij Station Noord. Beiden blijven werkzaam voor Tryater; in 2025 ontwikkelen zij samen met Aukje Schaafsma en Karel Hermans een nieuwe installatie (*Lift Me Up*), als onderdeel van Arcadia in Leeuwarden.

In 2024 zijn er eveneens nieuwe makers geselecteerd voor een Station Noord-traject vanaf 2025. Onder meer Eline de Vries – trainee artistieke impact bij Tryater – krijgt de kans om zich als maker binnen Station Noord te ontwikkelen. Tryater is hoofdpartner van Zahra Lfil, een Marokkaans-Nederlandse theatermaker, die zich in haar werk focust op het sociaal-artistieke domein.

Jong Tryater

Het interne opleidingstraject *Jong Tryater* bestaat sinds 2009. Hiervoor selecteren we Fries- en Nederlandstalig talent uit Fryslân, in samenwerking met de Leeuwarder opleidingen MBO Acteur en Docent Theater (NHL-Stenden). In september 2024 is de nieuwe (vijfde) lichting van acht spelers gestart, die een aantal dagen per week les krijgt van ervaren docenten uit ons netwerk, waaronder Karlijn Kistemaker (Kompagnie Kistemaker), Karlijn Benthem (Jonge Harten Festival), Elien van den Hoek (Het Houten Huis), Bouke Oldenhof (voorheen Tryater), Katrien van Beurden (Troupe Courage) en Maarten Bos (Jonge Honden en docent ATKA). We zijn er trots op dat een aantal oud-deelnemers van Jong Tryater nu als docent hun kennis overdragen aan de nieuwe lichting, waaronder Dimithri Postma (Mime-opleiding), Eline de Vries (trainee Tryater) en Karel Hermans (coördinator talentontwikkeling Tryater). Met Jong Tryater werken we succesvol aan een duurzame keten, waarin talent kan doorgroeien tot volwassen maker.

Tweespraak

Tweespraak is een samenwerkingsverband tussen zes kunstinstellingen uit Leeuwarden (onder de noemer Kultuer Kollektief), waaronder VHDC, Popfabryk, New Nordic Wave, Arcadia, Explore The North en Tryater. Twee instellingen begeleiden samen een maker, die budget en ruimte krijgt om interdisciplinair onderzoek te doen. Tryater was in 2024 begeleider van Tim Helderman (Toneelacademie Maastricht, acteur Tryater), Maaïke Meindertsma (Fine Arts Minerva Groningen) en Ids Tjaarda ‘Blondeau’ (Academie voor Popcultuur). Zij presenteerden hun werk op het kunstenfestival Broeikas in Leeuwarden. Daarnaast zijn Caya Emmelkamp en Luna van Drunen ondersteund in hun tweede jaar binnen dit traject.

Community Theater

Voor het tweede jaar op rij werkten we samen met NHL/Stenden aan een community project. Tweedejaars studenten van de opleiding Docent Theater regisseerden trouwe Tryater-vrijwilligers. Zij werden hierin begeleid door Karel Hermans. Het werk is gepresenteerd voor een klein publiek van genodigden, vrijwilligers en medewerkers.

Artistieke stages

In 2024 speelden stagiairs in voorstellingen mee, waaronder Benjamin Prins (MBO acteur en Jong Tryater 5), Klaske Smid (MBO Acteur), Rixt Siderius (JTS MEEUW), Oane Marten van der Veen (JTS MEEUW, mime-opleiding ATKA). Sytske de Graaf (Minerva Groningen) volgde een traineeship licht-ontwerp bij de voorstelling *Anwar en de Wolf*.

Schrijverstraject

Net als in voorgaande jaren begeleidden we in 2024 Friestalige (of meertalige) toneelschrijvers via een schrijverstraject. Maaïke Bergstra, Raymond Muller, Doutsen van Cosliga, Sanne Schumacher en Wessel de Vries werken onder begeleiding van schrijver en vertaler Peter Sibbenga aan vijf eenakters die in 2026 gespeeld worden in ons eigen theater. In 2024 vond een intervisiebijeenkomst plaats, waarin de eerste versies van de teksten door acteurs gelezen werden en besproken.

Stipe Troch Tryater

Via het label ‘Stipe Troch Tryater’ ondersteunen we Friese makers en collectieven die zelfstandig theater willen maken in Fryslân. Het gaat om getalenteerde makers die eerder bij Tryater aan een talentontwikkelingstraject hebben deelgenomen of aan Tryaterproducties hebben meegewerkt. Tryater draagt bij aan de kwaliteit van hun projecten door middel van artistieke begeleiding, productionele en publicitaire ondersteuning. In 2024 ondersteunden we Stichting De Beweging (*De Molkewei* 4+) en Draaijer en De Vries (*Morphosis*).

Publiek

Bestendiging profiel

Tryater heeft sinds het ontstaan in 1965 de naam opgebouwd van gezelschap dat pioniert, waar het Fries op een artistieke en volwaardige manier een plek krijgt, waar jonge talenten tot wasdom komen, waar het Friese publiek zich graag aan verbindt. Een gezelschap dat zichzelf in Europese context ziet en dat een fris, Fries geluid biedt in de landelijke culturele basisinfrastructuur. In 2024 hebben we dit beeld op diverse momenten kunnen benadrukken. We kozen ervoor om richting publiek, partners en media duidelijk te communiceren over mijlpalen. Zo is het gelukt om Tryater als waardevol merk neer te zetten.

Via persberichten hebben we aandacht gevraagd voor de stappen die we zetten op het gebied van toegankelijkheid, onder andere door interviews met bijvoorbeeld ervaringsdeskundigen en de gebarentolk te faciliteren.

Ook communiceerden we breed over de positieve reactie van het Rijk op het beleidsplan 2025-2028 waarmee Tryater in de culturele basisinfrastructuur (BIS) bleef. Wanneer voorstellingen uitverkochten, en dat gebeurde vaak in 2024, werd iedereen van dit succes en daarmee de relevantie van de voorstelling op de hoogte gebracht.

In de gemeenschap

Dat Tryater graag midden in de gemeenschap staat, werd bijvoorbeeld uitgemeten door artikelen over vrijwillige muzikanten bij *Fanfare* en de podcastreeks bij deze voorstelling. Ook het achtergrondverhaal van voorstelling *Sâlt*, over de huidaandoening van maker/actrice Eva Meijering, werd publiek en pers goed meegegeven, samen met verhalen van andere ervaringsdeskundigen. Tryater als brenger van verhalen die dichtbij staan, is op die wijze meermaals over het voetlicht gebracht.

In al deze berichtgeving namen we onze kernpunten ook steeds mee: zo werd in ieder bericht duidelijk dat Tryater werkt aan toegankelijkheid, het motiveren van gemeenschappen en meenemen van jong talent. We laten graag zien dat we een veelzijdig gezelschap zijn, ontvankelijk voor diverse samenwerkingen.

Internationaal

Aan het internationale project *Phōnē* (zie verder de paragraaf ‘internationaal’), werd in het afrondende projectjaar 2024 ook veel aandacht besteed door socialmediaposts, berichtgeving in onder meer de nieuwsbrief en persberichten. We communiceren dat we niet alleen een vaste waarde zijn in het Friese en landelijke culturele veld, maar ook op het gebied van meertalig theater maken in Europa.

Meertalig

De meertalige lijn (een gecombineerd gebruik van Fries en Nederlands, in plaats van in elke taal afzonderlijk te communiceren zoals eerder gedaan werd) is succesvol doorgezet in 2024. Zowel in de eigen communicatie op social media, in persberichten (waar naast de Nederlandstalige broodtekst stevast een Friestalig citaat wordt gebruikt) en fysieke uitingen als flyers en posters, als in het magazine voor de 1.250 Freonen van Tryater. Het is zichtbaar dat de nieuwsbrief beter en langer gelezen wordt en tot nog meer conversie leidt: de meeste kaartverkoop vindt plaats via de link in de nieuwsbrief.

Toegankelijk

De website is aangepast op punten die Tryater ontving na een check van Stichting Accessibility, om het gezelschap nog meer benaderbaar te maken voor doelgroepen met uiteenlopende beperkingen. Ook zijn er enkele stilistische veranderingen doorgevoerd in de uitingen van Tryater: de nieuwsbrief kreeg een nieuwe module, wat de bladspiegel verfraait en meer mogelijkheden voor nette en frisse, eigentijdse opmaak biedt.

Duurzaam
Tryater produceert sinds 2024 geen fysieke programmaboekjes meer en bestelt alleen het hoogstnoodzakelijke aantal posters en flyers. Het programmaboekje is sinds *Fanfare* (zomer 2024) digitaal, wat ook ruimte geeft er meer een magazine van te maken, met ruimte voor bijvoorbeeld verdiepende interviews. De bezoeker kan deze scannen via een QR-code op de locatie en op de tribune lezen, maar krijgt het programmaboekje ook al in de servicemail die volgt op de aanschaf van een toegangskaart.

Internationaal

We zijn voelen ons verwant met andere Europese regionale theatergezelschappen die produceren in *lesser spoken languages*. Samen met partners uit zeven andere landen ontvingen we in 2022 een Europese subsidie (Creative Europe Fund) voor het project *Phōnē* (Grieks voor ‘stem/spraak’)¹. Het driejarige project – waarvan Tryater penvoerder is – verbindt mensen die tot een taalminderheid behoren over taal- en cultuurgrenzen heen. Het project bestaat uit het schrijven, vertalen en spelen van nieuwe toneelstukken in minderheidstalen, uitwisseling tussen professionele makers en spelers via internationale theateravonden en een internationaal community-festival.

In alle ‘thuisplaatsen’ vond in de zomer van 2024 een *International Theatre Night of Afternoon* plaats, waar gezelschappen met elkaar spraken over de betekenis van theater maken in je eigen (minderheids)taal en werk presenteerden aan publiek. Bij Tryater organiseerden we een talkshow- en presentatiemiddag, waar het publiek van twee korte voorstellingen kon genieten: *Let the little children come to me* van het Kven National Theatre (Kven/Noorwegen) onder regie van onze eigen schrijver Wessel de Vries, en *Bastard* van Teatr Piba (Bretagne/Frankrijk). De stukken werden gebracht in de eigen minderheidstaal, uiteraard met live (Friese) vertaling voor het publiek en nagesprek met de makers.

Tryater-regisseur Romke Cabe Draaijer werkte als onderdeel van *Phōnē* met zeven Friezen – die elk een Friese streektaal of taalvariant spreken - aan een eigenzinnige voorstelling over taal. In tien repetities werkte de groep toe naar een humoristische uitvoering met een filosofisch rafelrandje. Tijdens het internationale community-festival in Italië (Bruneck) ontmoetten zij deelnemers die bij andere partnergezelschappen aan een vergelijkbaar project hadden gewerkt.

Een aantal huiskamermonologen uit de *Fanfare*-trilogie is in het kader van *Phōnē* op reis gegaan; naar Ierland (Galway) en Noorwegen (Storslett). Hier vonden bijzondere ontmoetingen plaats met het lokale publiek en werd gesproken over de uitdagingen die theater maken in een minderheidstaal met zich meebrengen.

Tot slot vond er een slotbijeenkomst plaats in Roemenië (Boekarest), waar alle partners aanwezig waren om het project te evalueren en een plan te ontwikkelen voor het vervolg. Zeker is dat het netwerk van partners verder wordt uitgebreid en dat Tryater in de nieuwe beleidsperiode een artistieke samenwerking aangaat met een aantal van hen.

Overzicht voorstellingen en projecten

Voorstellingen:

Titel	omschrijving	speelbeurten	bezoekers
Thûsblaze	Huiskamervoorstelling: deel II Fanfare drieluik	73	1.929
Fanfare	Grote locatievoorstelling: deel III Fanfare drieluik	21	6.497
Sâlt	Herneming Oerol succesvoorstelling	9	1.629
Bingo!	Herneming voor specifieke doelgroep	16	766
It Lêtste Wurd	Phōnē community-project	3	213
Flam	Jongerenvoorstelling 14+	22	504
Dat is toch net Earlik?	Jeugdvoorstelling 8+	12	627
De eik was hier	Jeugdvoorstelling 6+	57	1.277
Groeigraach	Jeugdvoorstelling 4+	61	3.585
Morphosis	Stipe troch Tryater: Draaijer en de Vries	4	250
De Molkwei	Stipe troch Tryater: Jeugdvrst. 4+, De Beweging	46	1.449
Totaal		324	18.726

Overige activiteiten:

Activiteit	omschrijving	aantal	deelnemers
Snackgelok	Installatie, te zien op festivals	12	1.525
Theater Na de Dam	in coproductie met Schouwburg De Harmonie	1	70
Uit in Huis	Opening culturele seizoen Leeuwarden	1	150
Creative Week Bruneck	Phōnē-project internationale uitwisseling	1	197
Int. Theatre Afternoon	Phōnē-project showcase Bretagne en Noorwegen	1	65
Couden Wykein	Samenwerking amateurtheater	3	60
Masterclasses	Tekstoneel & toneelschrijven (amateurtheater)	2	28
Workshops e.d. op school	Diverse workshops bij voorstellingen of op zichzelf	58	1.260
Overig, niet op school	Diverse buitenschoolse activiteiten	5	152
Totaal		84	3.507

Toelichting regionale spreiding

Tryater speelt fijnmazig verspreid door heel Friesland: in theaters, op locatie, en op scholen. We kiezen voor plekken die ontmoetingsplaats kunnen zijn voor verschillende generaties. Doel is om overal in Friesland aanwezig te zijn (zowel steden als dorpen). We maken theater *dichtbij voor iedereen*. Omdat Tryater theater maakt in het Fries en er buiten Fryslân nagenoeg geen Fries wordt gesproken, wordt het merendeel van de voorstellingen alleen in Fryslân gespeeld. Op de bovenstaande stelregel worden van tijd tot tijd uitzonderingen gemaakt.

In 2024 werden opvallend veel jeugdvoorstellingen buiten Fryslân gespeeld. *Groeigraach* was te zien in Rotterdam, Den Haag en Amstelveen. *De eik was hier* speelde 57 voorstellingen in de provincies Groningen en Drenthe en ook het Stipe Troch Tryater-project *De Molkwei* speelde in diezelfde provincies 15 voorstellingen.

Voor volwassenen was *Snackgelok* te zien in Apeldoorn, Assen, Den Haag en Haren en speelde *BINGO!* in 6 Drentse dorpen. Ook Stipe Troch Tryater-project *Morphosis* was buiten Fryslân te zien, in Nijmegen. Er werd ook buiten Nederland gespeeld. In het kader van het internationale samenwerkingsproject Phōnē werden verschillende huiskamermonologen uit *Thûsblaze* gespeeld in Galway (Ierland) en Storslett (Noorwegen).

DEEL II:
Financiën en organisatie

Doelstelling Tryater

Tryater heeft als doel theater te maken in en vanuit Fryslân, voor jeugd, jongeren en volwassenen. Tryater speelt in en met de Friese taal als inspirerende bron binnen de meertalige werkelijkheid van Fryslân.

Hier volgen vier hoofddoelstellingen uit:

1. Tryater ontwikkelt en speelt theater.
2. Tryater biedt verdiepende, verbindende en/of educatieve programma's rond haar voorstellingen.
3. Tryater levert een bijdrage aan een inspirerend cultureel klimaat in de provincie Fryslân; waar mogelijk in verbinding met andere meertalige gebieden over de hele wereld.
4. Tryater biedt mogelijkheden voor talentontwikkeling.

Exploitatieresultaat

Tryater sluit 2024 af met een positief resultaat van €69.818,-

Zoals gebruikelijk hebben veel factoren invloed op het exploitatieresultaat. De belangrijkste waren:

- Succesvolle kaartverkoop bij het grote locatieproject *Fanfare*
- Besparing op productiekosten *Fanfare* (o.a. de keuze om bij daglicht te spelen waardoor bespaard werd op het huren van materiaal en tegelijkertijd duurzamer werd gewerkt zonder de inzet van een aggregraat voor de stroomvoorziening)
- Besparing door een kleinschaligere (op een specifieke doelgroep gerichte) tournee van het project *BINGO!*
- Besparing door een kleinschaligere tournee van jongerenvoorstelling *Flam* (er werd met één cast gespeeld in plaats van met de begrote twee casts)
- Meevaller bij de energiekosten, die aanzienlijk gunstiger uitvielen dan begroot
- Meevallers op activiteitenlasten personeel, doordat de openstaande vacature voor een theatertechneus oningevuld bleef en de functie van de vertrokken publiekswerker op een andere manier werd ingevuld

De verwachting dat we 2024 met een aanzienlijk negatief resultaat zouden afsluiten is niet ingelost. Tegenover succesvolle verkoop en aanzienlijke meevallers stonden relatief weinig tegenvallende posten. Het jaar is daarmee ook in financieel opzicht gunstig verlopen.

Financiële positie

Het eigen vermogen van Tryater bedraagt eind 2024: €1.058.326.

Dit eigen vermogen bestaat uit:

- Een algemene reserve à €908.326;
- Een bestemmingsreserve Toegankelijkheid à €150.000.

Algemene reserve als buffer

We vinden een vermogen van ongeveer een half miljoen euro passen bij (en noodzakelijk voor) de aard en omvang van onze organisatie. We zien dat vermogen vooral als 'buffer' die tegenwicht biedt aan de verschillende risico's die onvermijdelijk met de bedrijfsvoering samenhangen.

Sturen op resultaat negatief resultaat 2025

De voorziene daling van het eigen vermogen in 2024 is uitgebleven. Voor 2025 wordt echter opnieuw aangestuurd op een negatief resultaat (met een reizende locatievoorstelling en de eerste helft van het jubileumseizoen 2025/2026). We sturen aan op een eigen vermogen van ongeveer €700.000 aan het einde van 2025. Dat is ruim hoger dan we minimaal nodig achten.

Bestemmingsreserve Toegankelijkheid

Voor de jaren 2024 en 2025 ontvangen we projectsubsidie van Cultuurloket DigitALL voor het project *Tryater Toegankelijk* (een onderzoek naar de inzet van o.a. smart glasses om de toegankelijkheid van Tryater te verbeteren voor mensen met een beperking). We zien nu al dat we hierop willen blijven inzetten nadat de projectperiode is geëindigd en het subsidiegeld besteed. We reserveren daarom via een bestemmingsreserve toegankelijkheid een bedrag van €50.000 per jaar voor de jaren 2026, 2027 en 2028. Hiermee kunnen we de toegankelijkheid van Tryater in de resterende jaren van deze beleidsperiode blijven vergroten.

Sociale veiligheid

Tryater wil als werkgever op een zorgvuldige en verantwoorde wijze invulling geven aan haar taken om zorg en veiligheid te bieden aan haar medewerkers. Wij staan voor een werkcultuur waarbij er in een open sfeer, met waardering voor en vertrouwen in elkaar wordt samengewerkt. We stimuleren het gesprek over sociale veiligheid, door hierover te praten bij aanvang en afloop van elk repetitieproces en door trainingen te volgen. Intern zijn twee coördinatoren aangesteld die sociale veiligheid doorlopend agenderen. Verder werken we met een protocol (on)gewenste omgangsvormen, gebaseerd op het modelprotocol dat ontwikkeld is door het NAPK. Dit protocol sluit aan op de NAPK-Klachtenregeling en is een nadere invulling en concretisering van het beleidskader 'Veilig de vloer op' van de NAPK. Het protocol biedt medewerkers ruimte en veiligheid om hun klacht of signaal van ongewenste omgangsvormen op de werkvloer kenbaar te maken. Hiervoor zijn twee externe vertrouwenspersonen (m/v) aangesteld, die jaarlijks een rapportage uitbrengen aan directie en Raad van Toezicht.

Diversiteit, Inclusie en Gelijkwaardigheid

Tryater voert tweejaarlijks de beleidsscan D&I uit, om onze inspanningen op het gebied van diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid te monitoren. Uit de laatste beleidsscan kwam naar voren dat we ons als organisatie in de implementatiefase vinden. Op het gebied van programmering en publiek zijn concrete, succesvolle stappen gezet om de diversiteit binnen artistieke teams en publiek te vergroten. Ook hebben we aandacht voor de perspectieven, verhalen en stemmen die we als theatergezelschap (nog) niet zo vaak horen, maar die wel leven in Friesland. Daarbij is ons werk toegankelijk voor zoveel mogelijk mensen, ongeacht hun situatie of achtergrond. We werken veelvuldig en intensief samen met maatschappelijke partners om specifieke doelgroepen te bereiken (zoals bijvoorbeeld doven en slechthorenden, blinden en slechthorenden, mensen met een smalle beurs).

Ook wat ons personeel betreft streven we naar een bestand dat een goede afspiegeling is en representatie vormt van onze omgeving. Tryater is in vele opzichten divers en gebalanceerd samengesteld. Ons wervingsbeleid is erop gericht om de diversiteit binnen onze teams te vergroten, onder meer door de inzet van andere wervingskanalen, media en netwerken. Middels scholing en inhuur van externe expertise hebben we onze sollicitatieprocedures objectiever en inclusiever gemaakt.

Het percentage medewerkers met een bi-culturele achtergrond is in 2024 echter niet gegroeid. We constateren dat dit een zaak van de lange adem is, omdat het personeelsverloop onder vaste medewerkers beperkt is. Binnen de organisatie zijn twee coördinatoren aangesteld, die diversiteit en inclusie agenderen en bewustwording op dit vlak vergroten, onder andere door monitoring, voorlichting en het faciliteren van training.

Duurzaamheid

We werken al jaren actief aan het verkleinen van de negatieve impact die we hebben op onze fysieke omgeving (natuur en milieu) en het vergroten van de positieve impact die we op onze omgeving kunnen hebben als voorloper, voorbeeld en inspirator. Onze aanpak sluit goed aan bij de 'Theatre Green Book-aanpak', waarbij gewerkt wordt aan gebouw, producties en bedrijfsvoering.

Wat gebouw en bedrijfsvoering betreft hebben we al veel acties ondernomen, van biologisch afbreekbare schoonmaakmiddelen tot infraroodverwarming in de foyer en de vervanging van theaterspots voor ledverlichting. In 2024 werden genoeg zonnepanelen geplaatst om in de dagelijkse energiebehoefte te voorzien. We hadden er meer willen plaatsen (om ook zelfvoorzienend te zijn bij 'piekbelasting', wanneer er in huis voorstellingen worden gespeeld) maar omdat teruglevering van energie aan het net op dit moment niet mogelijk is, was dat geen zinnige optie.

Bij de hoofdingang van het gebouw zijn schuifdeuren geplaatst. Dit maakt het gebouw beter toegankelijk voor mensen met een rolstoel én het is beter dan voorheen mogelijk om het openen en sluiten van de deuren zo af te stellen dat warme lucht niet gemakkelijk ontsnapt.

Bij het project *Fanfare* is op grote schaal gecarpoold door de cast en crew. Voor het merendeel van de medewerkers was dit bij het merendeel van de reisbewegingen een goede aanpak. Ook is bij *Fanfare* kritisch gekeken naar het gebruik van materialen. Er is vrijwel alleen materiaal gebruikt dat na de productie hergebruikt kan worden. Door bij daglicht te spelen werd het inzetten van een aggregaat voorkomen. De duurzaamheidsaanpak bij dit project is geëvalueerd en de geleerde lessen worden bij volgende (grote locatie-) projecten toegepast.

Fair Practice

In het kader van het opstellen van het Fair Practice-beleid voor de nieuwe beleidsperiode, is alles dat daarmee te maken had eind 2023 geëvalueerd en in vernieuwde vorm vastgesteld. Deze nieuwe aanpak is in 2024 toegepast. In het beleidsplan van Tryater voor 2025-2028 wordt het als volgt verwoord:

Het Fries(talig)e professionele theaterveld is aanzienlijk kleiner dan het Nederlandse. Gevolg hiervan is dat een relatief kleine groep Friestalige freelance theaterprofessionals (acteurs, regisseurs, schrijvers en technici) op regelmatige basis voor Tryater werkt. Er is sprake van wederzijdse afhankelijkheid: Tryater heeft deze freelancers nodig om kwalitatief goede producties te kunnen maken en zij hebben Tryater nodig als werk- of opdrachtgever. Een zorgvuldige omgang met elkaar – volgens de principes van de Fair Practice Code – is hierin essentieel.

De cao toneel en dans vormt de basis voor zowel werkgeverschap als opdrachtgeverschap bij Tryater. Een eerlijk en gelijk speelveld (gelijke kansen, gelijke mogelijkheden en gelijke beloning) tussen loondienst en werken in opdracht is hiervan de basis. Keuzevrijheid voor freelance medewerkers (loondienst of opdracht) hoort daar bij: we respecteren de wettelijke kaders en de autonomie van onze medewerkers. Uitgangspunt is dat een opdrachtnemer niet meer of minder kost dan een medewerker in loondienst. De voordelen van de keuze op dit punt (die voor iedere medewerker anders kunnen zijn) worden genoten door de betreffende medewerker en niet door Tryater. Ook wat betreft arbeidsvoorwaarden, zoals scholingsmogelijkheden, is gelijke behandeling van alle medewerkers (loondienst of opdracht) de stelregel.

Waar de cao m.b.t. de omvang van honoraria geen uitkomst biedt, omdat het werk niet goed in een hoeveelheid tijd te vatten is (schrijfopdrachten, ontwerp opdrachten, composities e.d.), wordt gewerkt met honorariumrichtlijnen. Bij voorkeur zijn dat door de sector gedeelde honorariumrichtlijnen. Waar zo'n richtlijn ontbreekt maken we een eigen richtlijn en delen die met de betrokkenen. Met de beroepsgroepen waarvoor dat relevant is worden altijd duidelijke afspraken gemaakt over auteursrechten. Ook waar de cao op andere punten onduidelijk is of ruimte laat voor eigen invulling maakt Tryater intern beleid dat wordt vastgelegd en gedeeld met betrokkenen.

Tryater praat graag en vaak mee over goed werkgeverschap, het verbeteren van de arbeidsmarkt, Fair Practice, Fair Pay, Sociale Veiligheid en de cao. Dat gebeurt via de Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten en Kunsten '92, maar ook op bijeenkomsten van bijvoorbeeld Platform ACCT of Stichting Sociale Veiligheid Podiumkunsten.

DEEL III: Bestuur, Raad van Toezicht en Governance

Bestuur (directie)

Het bestuur van Tryater bestond in 2024 uit directeuren:

Tatiana Pratley	sinds 1-7-2020 artistiek directeur-bestuurder
Valentijn Fit	sinds 1-1-2016 zakelijk directeur-bestuurder

De directeuren van Tryater worden, net als andere Tryater-medewerkers, conform de cao Toneel en Dans beloond. Wat de **Wet Normering Topinkomens** (WNT) aangaat kan aangegeven worden dat de bezoldigingen binnen de norm blijven. De WNT-specificatie is te vinden in de jaarrekening

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) vervult zijn rol met inachtneming van de Governance Code Cultuur (GCC). Op 1 januari 2024 bestond de RvT uit:

<i>Naam</i>	<i>(rol in R.v.T., datum aantreden, datum aftreden, beroep¹)</i>
Fred Veenstra	(voorzitter, 13-3-2017, 13-3-2025, Burgemeester De Fryske Marren (tot okt. '24), Burgemeester Smalingerland (vanaf nov. '24);
Relinde Vos	(secretaris, 29-9-2014, 29-9-2024 ² , Ombudsman NHL Stenden, organisatieadviseur sociale veiligheid);
Theo Andreae	(financiën, 20-9-2021, 20-9-2025 ³ , Directeur Doarpswurk);
Joana da Silveira Duarte	(lid, 22-11-2021, 22-11-2025 ³ , Hoogleraar Onderwijswetenschappen Rijksuniversiteit Groningen).
Hildegard Draaijer	(lid, 11-5-2023, 11-5-2027 ³ , Artistiek coach, curator en adviseur in talentontwikkeling binnen de podiumkunsten en het kunstvakonderwijs))
Hendrikus Venema	(lid, 28-9-2023, 28-9-2027 ³ , Directeur Innovatiepact Fryslân)

De RvT kwam in 2024 viermaal bij elkaar voor een vergadering (op 14 maart, 11 juni, 26 september en 28 november). De functionarissen van de Raad van Toezicht hebben geen van allen (neven)functies die onverenigbaar zijn met hun functie bij Tryater. Een overzicht van de (neven) functies van de Raad van Toezicht is op aanvraag beschikbaar.

Governance

In 2024 zijn RvT-leden betrokken geweest bij diverse interne en externe ontwikkelingen. Vermeldenswaardig is dat verbinding is gemaakt met andere toezichthouders in de culturele sector in Noord-Nederland. Bij een drukbezochte eerste bijeenkomst, die gecombineerd werd met een bezoek aan Tryatervoorstelling Sâlt, spraken ruim 20 toezichthouders over de ontwikkelingen in de culturele praktijk en hoe zij zich hiertoe verhouden. Het doel is om, in voor de cultuur barre tijden, periodiek verbinding en versterking bij elkaar te blijven zoeken.

¹ Bij 'beroep' bedoelen we hier het werk waar dit Raad van Toezicht-lid het voornaamste deel van zijn of haar werktijd aan besteed.

² Relinde Vos is in 2014 gelijktijdig aangetreden met twee andere RvT-leden. Om te voorkomen dat zij ook tegelijk (in 2022) aftreden met een breuk in de continuïteit tot gevolg, is besloten de periodes van twee van de betreffende leden met respectievelijk één en twee jaar te verlengen. Relinde Vos is de laatste van drie die in 2014 zijn gestart. Eind 2024 is een nieuw RvT-lid gezocht en gevonden dat in 2025 zal aantreden ter vervanging van Relinde Vos.

³ De leden Theo Andreae, Joana da Silveira Duarte, Hildegard Draaijer en Hendrikus Venema zijn aan het einde van de lopende periode herbenoembaar voor een tweede vierjarige periode.

Daarnaast heeft de RvT eens per jaar een ontmoeting met de externe vertrouwenspersoon, de personeelsvertegenwoordiging en met de coördinator(en) sociale veiligheid om het jaarlijkse verslag van de vertrouwenspersoon te bespreken en zich breder te laten informeren. Zowel de personeelsvertegenwoordiging als de vertrouwenspersoon schetste in 2024 onverkort een positief beeld van de werksfeer bij Tryater. De RvT herkent dat beeld volledig, maar is alert op signalen die het tegendeel zouden aangeven.

De verhoudingen tussen de RvT en de directie zijn zeer goed, betrokken en constructief. Er wordt steeds een goede balans gevonden tussen toezicht en advies en de RvT heeft het gevoel dat de relatie met het bestuur open en gelijkwaardig is, met dien verstande dat het bestuur leidend is in het inschakelen van de RvT-expertise. Overigens voelt de RvT zich volledig vrij punten in te brengen, en discussies tijdens de RvT-vergaderingen (zowel onderling als met het bestuur) vinden met open vizier en alle respect plaats.

In het verslagjaar heeft de RvT zich ook gebogen over haar functioneren in het licht van de Governance Code Cultuur. Daarbij is onder meer gekeken naar diversiteit in de samenstelling, rolvastheid en transparante besluitvorming. Vanwege geplande wisselingen in de RvT in 2025 is in 2024 bovendien veel energie gestoken in het werven van nieuwe RvT-leden. Daarbij zijn ook het eigen functioneren en de rolverdeling nader bezien, is opnieuw helder geformuleerd wat de RvT in haar functioneren – onderling en met het bestuur - belangrijk vindt en zijn profielen aangescherpt. De uitkomsten van beide inspanningen zijn besproken en waar nodig vertaald naar actiepunten voor 2025.

Er is besloten af te wijken van de CCC wat betreft de zittingsduur van RvT-lid Relinde Vos. Dit om te voorkomen dat als gevolg van het gelijktijdig aftreden van drie van de leden (in 2022) een onwenselijke breuk in de continuïteit zou ontstaan (zie ook voetnoot).

BIJLAGE I: Activiteiten

Thúsblaze

In *Thúsblaze* maak je in een huiskamervoorstelling kennis met een lid van een fanfare. Misschien komt de oude euphonium-speler Rinse (Joop Wittermans) aan de deur, die al vijftig jaar fanatiek met de fanfare meeblaast maar nu voor een dilemma staat. Of de impulsieve John-Douwe (Lourens van den Akker), die misschien toch weer trompet wil gaan spelen om zijn boosheid te bedwingen. Of wellicht Wieke (Eva Meijering) – nog maar net bij de fanfare en nu al voorzitter – die helemaal in de war is door de nieuwe dirigente. Of wordt het Carmen (Brecht Wassenaar) – dochter van Rinse – die je misschien al hebt gezien bij *Ynblaze*. Hoe gaat het nu met haar?

Thúsblaze geeft een intiem inkijkje in het leven van één personage uit de voorstelling Fanfare (het derde deel van Tryaters fanfare-drieluik). Cekoppeld aan een fanfaremuzikant gaan de spelers langs huiskamers in heel Fryslân. Het is een verrassing welk personage je gaat ontmoeten.

spel Joop Wittermans, Lourens van den Akker, Eva Meijering, Brecht Wassenaar | **muzikanten** Wimmie Roukema-van der Meer, Maaïke de Vries-Sybesma, Syta Westra, Joan de Jong, Eline Scheltinga | **regie** Sjoeke-Marije Wallendal, Tamara Schoppert | **concept** Tatiana Pratley | **tekst** Wessel de Vries | **muziek** Laurens van der Meulen | **dramaturgie** Maarten Bos | **kostuums** Hanne Pierrot, Mathilde van der Hoop | **scenefotografie** Lucas Kemper |

Fanfare

In de grote locatievoorstelling Fanfare maak je kennis met de leden van een muziekvereniging in een klein dorp, die – ondanks alles en wat er ook gebeurt – iedere dinsdagavond samenkomen om te repeteren. Een percussioniste die thuis ontvlucht, een trompettist die eeuwig op zoek is naar verbinding, en een saxofoonspeelster die zich afvraagt hoe lang ze nog zal blijven blazen. Ondertussen probeert de dirigente iedereen zo mooi mogelijk te laten klinken, want wat er ook gebeurt en hoe hard de wind ook waait: de fanfare speelt altijd door.

Fanfare is een poëtische en humoristische vertelling over de leden van een fanfare. Over uiteenlopende mensen die op zoek zijn naar harmonie in zichzelf en met elkaar, maar dat lang niet altijd kunnen vinden. Met een grote cast en het artistieke team achter succesvolle voorstellingen als Part-Time Paradise en Under Wetter maakt Tryater in de zomer van 2024 een grootschalige locatievoorstelling met het dorp Easterlittens als decor.

spel Brecht Wassenaar, Joop Wittermans, Rop Verheijen, Eva Meijering, Lourens van den Akker, Nynke Heeg, Rixt Siderius (stage), Klaske Smid (stage), Oane Marten van der Veen (stage) | **concept en regie** Tatiana Pratley | **regie** Aukje Schaafsma | **eindregie** Sjoeke-Marije Wallendal | **tekst** Wessel de Vries | **muziek** Laurens van der Meulen | **dramaturgie** Maarten Bos | **kostuums** Hanne Pierrot, Mathilde van der Hoop | **scenografie** Afke Manshanden | **regieassistent** Gerwin de Vries | **repetitor fanfare** Wilbert Zwier, Tjeerd Barkmeijer | **muzikanten fanfare** Boukje Nienke Abma, Jettie Andringa, Jelle Beks, Akke Blom, Sanne Boersma, Jan Bootsma, Jantine Born, Maarten Bos, Wybren van Breeden, Francisca te Bück, Anky Dijkstra, Marije van der Eems, Gerwin Elzinga, Julia Geertsma, Dirk Hilarides, Ytsje Hoekstra, Jelly Hoekstra - van der Wal, Jenny Hof, Froukje Jansen, Korry Jongsma, Natasja Kalmeijer, Ineke Kalteren, Douwe Kamperman, Marwin Koopmans, Jantine Kurpershoek, Julia Overal, Thomas Paulusma, Trude Postmus, Botsje Pranger Koopmans, Friso Rietstra, Jitske Schmitz, Jente Sjoerd Seffing, Jantine Spoor, Pauline Veldhuis, Suzanne Versteeg, Marlies Voogd, Sandra de Vries, Paulus de Wit, Ineke Wittermans, Jetske Woudstra, Elske Woudstra | **met dank aan** Ria Fennema, Jeanette Valkema | **mede mogelijk gemaakt door** Leeuwarder Ondernemers Fonds, Van der Glas Muziekinstrumenten & Musicbox |

Uit de recensies:

Theaterkrant: ‘Knappe, volle locatievoorstellig rondom de microkosmos die fanfare heet.’

Leeuwarder Courant: ‘De fanfare spilet altyd troch: Tryater jout moai byld fan it spyljen by in doarpskorps’

Omrop Fryslân: Fanfare fan Tryater: it gehiel is mear as de som fan ‘e dielen

BINGO!

Een monoloog over trots en schaamte
herneming

Tine leidt de bingo in een buurthuis. Ze komt vandaag te laat. Tine verontschuldigt zich en begint onbedoeld over haar pas overleden moeder, met wie ze al tien jaar geen contact had. Net zag ze haar ouderlijk huis en ontdekte de armzalige omstandigheden waaronder haar moeder blijkbaar woonde. Terwijl Tine haar best doet om op vrolijke wijze de bingo tot een goed einde te brengen, ontleeft ze de relatie met haar moeder. Die staat opeens in een heel ander daglicht. Had ze meer moeten zien, iets anders kunnen doen? Ze vraagt het zich hardop af. En dan roept er iemand: ‘BINGO!’

De voorstelling *BINGO!* kaart op humoristische, eerlijke en mogelijk herkenbare wijze problemen aan die zich kunnen voordoen bij verborgen armoede en eenzaamheid. *BINGO!* Is ontwikkeld door Ploech en eide, op initiatief van Stichting Platform Armoede en Schulden Fryslân (PAS.fr!) en (voor de Friestalige versie van de voorstelling) in samenwerking met Tryater.

concept Theatercollectief Ploech en eide | **tekst** Herman van de Wijdeven | **regie** Mees van den Bergh | **spel** Tamara Schoppert | **vertaling** Tamara Schoppert | **dramaturgie** Dinanda Luttikhedde | **vormgeving en kostuum** Hadewych ten Berge | **sounddesign** Jan Klug | **campagnebeeld** Tryntsje Nauta

Uit de recensies:

“Het ware verhaal dat dan tevoorschijn komt gaat over armoede, schuld en trots. Herman van de Wijdeven heeft in zijn even subtiele als krachtige tekst die ontknoping lang uitgesteld, waardoor ze des te harder binnenkomt.” (Theaterkrant)

“En zo wordt kunst ingezet om een maatschappelijk doel te bereiken. Al mag de artistieke waarde wat Tamara Schoppert betreft daarbij niet ondersneeuwen. Het is om de drommel wel echt toneel wat op de planken wordt gebracht. Geen Spielerei.”

“Een parel van een voorstelling over armoede” (Omrop Fryslân)

Sâlt

Een onderhuidse ontmoeting

herneming

In *Sâlt* begeef je je samen met actrice Eva Meijering in een magisch-realistische wereld. Langzaam maar zeker wordt blootgelegd hoe ze hier is beland. Ze herinnert zich iets met zout water, een dokter, haar ouders, haar huid en onophoudelijke jeuk. Momenten die hebben geleid tot de ingewikkelde relatie met haar eigen lichaam. Want als je altijd je impulsen moet onderdrukken, kun je dan nog vrijheid ervaren? Lukt het Eva om los te laten?

concept & spel Eva Meijering | **regie** Michaël Bloos | **muziek** Mats Voshol, Michelle Samba | **tekst** Frank Siera | **vertaling** Peter Sijbenga | **scenografie** Morgana Machado Marques | **geluidsontwerp** Ben Vrielink | **techniek** Gerard Jorna, Bart Schurer | **campagnebeeld** Heleen Haijtema, Muah Nynke van der Veen

Uit de recensies:

“Sâlt is dit jaar een van de mooiste voorstellingen op Oerol” (Volkskrant)

“Eva Meijering is in deze wonderschone solo als een vis in het (zoute) water” (Theaterkrant)

“Sâlt van Tryater is nu al een van de hits van het Oerol-festival” (Leeuwarder Courant)

“Eva kruipt in theatervoorstelling Sâlt in haar onrustige huid” (Friesch Dagblad)

It lêtste wurd

Als onderdeel van het Europese minderheidstalenproject Phōnē maakt Romke Cabe Draaijer voor Tryater deze eigenzinnige voorstelling, samen met mensen die een Friese streektaal of een taalvariant spreken. In tien repetities werkte de groep toe naar een humoristische uitvoering met een filosofisch rafelrandje: in It lêtste wurd maken we het definitieve afscheid van de Friese taal mee, waarbij de dialecten en kleine talen van de provincie de tweede Rijkstaal begraven.

“We komme de seal yn, de stuollen netsjes yn it gelid. Koffe en koeke binne efter de kiezzes. Sprekkers skrabje de kiel. Yn de kiste leit de taal. De dialekten en streektalen sizze it Frysk hjoed farwol”

Het stuk komt met input van experts uit de Friese taalwereld en met de creatieve inzet van de deelnemende amateurs tot stand. Een bijzonder experiment, uitgevoerd met liefde voor de taal.

spel Brigit Janssen, Cjalt de Jong, Haaye Wagenaar, Ineke de Jong, Jan Faber, Annette Rodenhuis, Femke Sangers | **concept en regie** Romke Cabe Draaijer | **regieassistent (stage)** Alysha Meijboom | **geluidsontwerp** Laurens van der Meulen | **scenografie** Afke Manshanden |

Jeugd en jongeren

Groeigraach (4+)

Een slapstick over (op)groeien

Wat is fijner: zo lang zijn dat je in elke kamer het plafond kunt aanraken? Of juist piepklein, zodat je kunt wegkruipen als een muis? Wil je liever heel oud zijn, rustig wandelen en gezellig theedrinken. Of juist jong blijven en voor altijd blijven spelen? Het lijkt alsof iedereen om je heen maar wil dat je groter en ouder wordt. Dan pas tel je mee. Dan weet je alles, mag je alles, ken je alle woorden en snap je de wereld. Toch? Maar wat als je niet op wilt groeien en voor altijd klein wilt blijven?

Groeigraach is een speelse, kleurrijke voorstelling voor kleuters en iedereen die ooit kleuter is geweest. Vol grote grappen, grollen, fijne foefjes en verrassingen.

concept en regie Hali Neto | **artistiek advies mime** Fabian Santarciel de la Quintana | **spel** Valerie van de Ridder, Mitchell Hamel | **muziek** Christopher van der Meer | **vormgeving en kostuum** Sofie Moritz | **techniek** Jan Bruinsma | **educatie** Jannie van der Veen, Anne Zijlstra | **campagnebeeld** Tryntsje Nauta | **video** Hatogkrøller | **scène fotografie** Niels Knelis Meijer |

Reactie I Love Theater:

‘Ik wil ook weer kleuter zijn! Subliem is een mooie samenvatting voor deze voorstelling’

Dat is toch net earlik? (8+)

Herneming

Vier astronauten worden naar een gymzaal geteleporteerd door een mysterieuze stem. Hij heeft spelers nodig voor zijn zelfbedachte spel. De astronauten spelen het spel samen met de kinderen. De stem bepaalt over goed en fout. Wie er wel of geen punten krijgt. Pas als het spel gespeeld is mogen de astronauten terug naar de maan. Maar hoe eerlijk zijn de regels van dit spel? Waarom bepaalt de stem alles? En valt hier eigenlijk wel te winnen?

Dat is toch net earlik? is een uniek interactief theaterspel voor in de gymzaal. Dus niet alleen stilzitten, kijken en luisteren, maar ook zelf meedoen en je in het avontuur storten. Al spelend worden kinderen van groep 5 en 6 geconfronteerd met verschillen en bevraagd over hun gevoel voor rechtvaardigheid op kleine en grote schaal.

Regie Karel Hermans | **Spel** Raymond Muller, Eline de Vries, Klaske Smid (stage), Benjamin Prins (stage), Pieter de Groot (understudy) | **Scenografie** Leoni Pirenne | **Geluidsontwerp** Laurens van der Meulen | **Techniek** Bart Schurer, Sigrid Jonker | **Dramaturgie** Nina Thunnissen, Maarten Bos | **Educatie** Jannie van der Veen, Sytse Jansma | **Campagnebeeld** Tryntsje Nauta | **Scène fotografie** Niels Knelis Meijer |

Reacties van leerkrachten:

“De leerlingen vonden het geweldig, wat bijzonder dat ze meedoen in de voorstelling”

“Wat past dit thema goed bij de leeftijd van de kinderen”

Tryater - bestuursverslag - 2025

De eik was hier (6+) i.s.m. Het Houten Huis en Peergroup

Een muzikale safari op het schoolplein

herneming

We zien het niet altijd, maar de natuur is overal om ons heen. Denk maar eens aan de houten potloden in je klas, kriebelbeestjes onder het plein en de oude eikenboom bij school. Heb je hem wel eens goed bekeken?

Omdat ze zeggen dat Eik ziek is, komt Johan Snipper hem kappen. Want hoewel de Eik al meer dan honderd jaar op dezelfde plek staat, moet je soms snoeien om te laten groeien. Tenminste, dat zegt Johan’s baas. Maar na ontmoetingen met een kwaai Gaai, een vrolijke sombere honingzwam, en een beteuterde worm, begint Johan Snipper hier steeds meer aan te twijfelen... Moet hij de Eik kappen of juist redden van zijn ondergang?

In deze muzikale theatervoorstelling gaan leerlingen op ontdekkingsreis op de vierkante meter. Met de klas en het schoolplein als decor maken zij kennis met de schoonheid én kwetsbaarheid van hun omgeving. Inspiratiebron voor *De Eik was hier* is het populaire gelijknamige boek van Bibi Dumon Tak.

concept en regie Aukje Schaafsma | **tekst** Wessel de Vries | **spel** Gerwin de Vries | **geluidsontwerp** Laurens van der Meulen | **scenografie** Sarah Nixon | **educatie** Sytse Jansma, Jannie van der Veen | **campagnebeeld** Tryntsje Nauta | **scenefotografie** Niels Knelis Meijer

Reacties van kinderen:

“Dy beam mei net om, hy makket farske lucht.”

“Ik vind het zo mooi dat je in de natuur zoveel kan beleven.”

‘Johan, oars seachje wy toch gewoan in lyts stikje fan ‘e beam.”

“Nee, dit is de leukste boom!”

Flam (14+)

Een indringende klassenvoorstelling over liefde en vriendschap en alles daartussenin

herneming

Fien en Hidde zijn al heel lang vrienden, maar ergens is het misgegaan. Tijdens een feest zit Hidde buiten te huilen. Fien heeft net voor het eerst met een meisje gezoend. Ze hebben het nooit meer gehad over die eerste keer, samen. Waardoor alles anders werd.

Flam gaat over pijn aan je hart, verlangen, schaamte en trots. Hoe weet je wat je wilt en wat niet? Hoe ontdek je wat de ander wil? En wat als twee mensen eenzelfde gebeurtenis heel anders beleven? Een indringende klassenvoorstelling over liefde en vriendschap, en alles daar tussenin.

Tekst Maaïke Bergstra | **Concept en regie** Eva Meijering | **Spel** Esther Ymkje van Steenis, Rik Witteveen | **Vormgeving** Calle de Hoog | **Muziek** Mats Voshol | **Gespreksleider** Luna van Drunen, Julia van Zoelen | **Educatie** Jannie van der Veen, Anne Zijlstra | **Campagnebeeld** Tryntsje Nauta | **Scenefotografie** Mariska de Groot, Niels Knelis Meijer |

Uit de recensies:

“Voorstelling ‘Flam’ maakt intimiteit op scholen bespreekbaar” (Leeuwarder Courant)

“Praten over gevoelens kun je niet toetsen. Dat moet je ervaren. De klas luistert en kijkt ademloos naar het tafereel. De voorstelling behandelt zo veel thema’s in een voor jongeren herkenbare setting, dat elke leerling zich aangesproken lijkt te voelen. Eva Meijering uit Leeuwarden maakte de voorstelling specifiek voor leerlingen in de bovenbouw. De voorstelling is al door meerdere scholen in Fryslân geboekt. Na de opvoering is er een nagesprek – met een gespreksleider van Tryater – waarin leerlingen in een veilige setting over hun eigen gedachten en ervaringen kunnen praten.” (Friesch Dagblad)

Ondersteund door Tryater

Stichting De Beweging: De Molkwei (4+)

Kleutermeedansvoorstelling op locatie

Theatermakers Janneke de Haan en Willy van Assen namen samen het initiatief voor deze succesvolle voorstelling op boerderijen en scholen (als alternatieve locatie vanwege beperkende Corona-maatregelen). Beiden zijn al langere tijd aan Tryater verbonden als freelancer en werken inhoudelijk en organisatorisch mee aan Tryater Rûnom-activiteiten. Om de productie van *De Molkwei* mogelijk te maken, bood Tryater financiële ondersteuning.

Taury vindt koeien zó mooi. Haar naam betekent ‘koe’ in het Latijn en dat vindt ze heel speciaal. Zo speciaal dat Taury besloten heeft dat ze later, als ze groot is, koe wil worden. Maar als je koe wilt worden, wat moet je dan kunnen?

Een koe geeft melk zegt de boer. Maar hoe doet de koe dat dan? Taury heeft wel duizend vragen over koeien. Wat eet een koe? Poept een koe ook? Wat kun je allemaal met melk? Is melk lekker? Vinden de kinderen melk lekker? Kun je erin badderen zoals in water? Kun je rijden op een koe? En is een koe gevaarlijk? Net zo gevaarlijk als een Tyrannosaurus Rex?

Al dansend neemt Taury de kleuters mee het boeren erf over. Samen gaan ze door te proeven, voelen, ruiken en doen op zoek naar de antwoorden op Taury’s vragen. En komen ze erachter of je eigenlijk wel koe kunt worden.

Regie Janneke de Haan Dans en spel Willy van Assen | **Compositie** Sander Stienstra | **Kostuums** Mariken Biegman van Geel | **Fotografie** PDF-grafie, Piet Douma

Als je heel je leven in de schaduw van je identiteit staat, wie ben je dan in het felle licht? In *Morphosis* duiken we in een lange, donkere en verdovende clubnacht met Hidde – clubkid in de Amsterdamse queerscene. Maar bovenal een homoseksuele man die worstelt met zijn ‘childhood trauma’: een diepgewortelde schaamte die zijn grondslag kent in het niet anders mogen zijn binnen de heersende sociale normen.

‘Ik ben homo. Veertien jaar. Ternaard. Buorren 7. De spiegel op de overloop. Daar begon mijn worsteling, daar begon het gevecht tussen mij en de wereld, tussen mijn hoofd en mijn hart, tussen mij en mezelf.’

Dat deze schaamte en daarmee de angst om afgewezen te worden, genesteld zit in het onderbewuste van veel homo’s, is voor velen onbekend. Het eindigt vaak in een leeg gevoel dat wordt overgecompenseerd door oppervlakkige erkenning: vluchtige romances, sportschoollijven, glamour, mooie huizen en keihard werken – niet voor niets worden statistisch gezien de meeste topfuncties in het (creatieve) werkveld bekleed door homoseksuele mannen. Hoe kan het dan dat het percentage zelfdodingen onder deze ogenschijnlijk succesvolle groep zo hoog ligt? Wat gaat er schuil achter de façade van hard werken, uiterlijk vertoon en succes?

‘Jezelfschuldig voelen zonder schuld te hebben. Alsof er iemand in je binnenkamer is geslopen, die zich daar schuilhoudt in kleine gesloten kastjes, in de halfvermolmde laatjes van het bureau.’

Morphosis is een muzikale, beeldende en poëtische theatervoorstelling die de hedendaagse queeremancipatie onderzoekt en de schaamte ontmantelt. Hoe resulteert de haat tegen een groep, in haat tegen jezelf?

Morphosis is een nieuw geschreven monoloog van schrijver en dichter **Sytse Jansma** (winnaar van de C. Buddingh’-prijs 2024 voor zijn dichtbundel *Rozige Maanvissen*), geïnspireerd op echte verhalen van vijftig Friese lhbtqia+-personen, teksten van Oscar Wilde en het boek *Fluwelen Woede* van Alan Downs. De nederlandstalige voorstelling wordt ondersteund door flamboyante kostuums, schaduwspel en verdovende clubmuziek.

concept en regie Romke Gabe Draaijer | **tekst** Sytse Jansma | **spel** Tijs Huys | **dramaturgie** Rinke Brans | **muziek** Laurens van der Meulen | **scenografie** Elze van den Akker | **kostuumontwerp** Anne-Rixt Cast | **randprogramma** Eline de Vries | **techniek** Roelof Nolles | **zakelijke leiding** Amarins Jansma | **productieleider volwassenentheater** Marinda de Groot | **PR & Marketing** Elisabeth Winia | **grafisch vormgever** Annelies Visser

Overige activiteiten

Snackgelok

herneming

Iedereen kent het gevoel blij te worden van een vette hap op vrijdagavond, je dagelijkse coffee to go of het wekelijks online bestellen van nieuwe kleren. Omdat je het verdiend hebt. Hoewel we weten dat het niet altijd goed voor ons is en voor de wereld waarin we leven, consumeren we in onze levens heel wat af. Wat vertelt de doorlopende hunkering naar snelle prikkels over onszelf en de tijd waarin we leven? Waarom streven mensen geluk na door dingen te consumeren die niet goed voor ze zijn?

Bij *Snackgelok* lig je in een levensgroot patatbakje en luister je naar een muzikale compilatie van audiofragmenten waarin mensen vertellen over hun drift om te consumeren en het geluk dat ze daaraan ontnemen. Je ‘snackt’ als het ware hun verhalen. Naast het genot komt ook de keerzijde van snackgeluk aan bod. Want wanneer is het genoeg?

concept Aukje Schaafsma, Karel Hermans | **interviews & montage** Aukje Schaafsma, Karel Hermans, Tom Tieman | **voice-over** Raymond Muller | **vormgeving** Janne Sterke | **muziek** Peter Sijbenga | **geluidsontwerp** Ben Vrielink | **decorbouw** Ben Vrielink, Aart Laferte, Gerard Jorna | **campagnebeeld** Heleen Haijtema | **scenefotografie** Heleen Haijtema, Lucas Kemper | **mede mogelijk gemaakt door** Station Noord

Theater na de Dam

In het kader van Theater Na de Dam 2024 maakt Ira Judkovskaja de theatrale herdenking *Wat is menselijkheid?* Een voorstelling in coproductie met De Harmonie en Tryater, geïnspireerd op het boek ‘Is dit een mens’, van de Italiaanse schrijver Primo Levi die concentratiekamp Auschwitz overleefde.

Aan de hand van aantal voorbeelden uit Levi’s boek, versterkt door klarinetmuziek in uitvoering van Nieuw Amsterdams Klarinet Kwartet, bevragen in acteurs Marjolein Ley en Fabian Janssen samen met uit Syrië gevluchte jongeren hoe wij anno 2024 willen herdenken.

Concept Fabian Janssen | **Regie** Ira Judkovskaja | **Spel** Marjolein Ley, Fabian Janssen en Syrische vluchtelingen | **Muziek** Nieuw Amsterdams Klarinet Kwartet

BIJLAGE II: Educatie en publiekswerk

Binnenschools Jeugd & Jongeren

- In 2024 ontwikkelden we lesmateriaal bij de voorstelling *Groeigraach* (4+). De reprise van *Dat is toch net Earlik* (8+) en *De Eik was hier* (6+) kenden een succesvolle tournee. Bij de tweede reprise van *Flam* (14+) boden we opnieuw educatie aan. Het nagesprek bij *Flam* leverde wederom mooie verdiepende gesprekken op waarin we de scholieren en mbo-studenten hebben uitgedaagd om vanuit meerdere perspectieven naar de thematiek te kijken.
- Cultuurcoaches, ICC'ers en geïnteresseerde docenten uit het primair onderwijs woonden de *Presentatiedag Jeugdvoorstellingen* bij in ons gebouw. Een jaarlijks terugkerend moment waarop we samen met Het Houten Huis en Peergroup ons aanbod voor het komende seizoen presenteren.
- Voor het voortgezet onderwijs organiseerden we opnieuw de zogeheten *docentenborrel*, waarbij we ons aanbod samen met Stadsschouwburg de Harmonie en MEEUW Jonge Theatermakers presenteerden aan docenten van middelbare scholen en mbo's. Daarnaast boden we een inhoudelijk programma over theater en de waarde van theaterbezoek voor jongeren.
- Door het jaar heen wisten vele scholen ons weer te vinden voor het volgen van onze workshops zoals *Theater hoe werk 't?* en *Huh wat? Is dit taal?!* Ook ontvingen we deelnemers van JINC in ons gebouw voor een kennismaking met theater en elkaar, via workshops en het programma *De Baas van Morgen*.
- We hebben wederom geparticipeerd in het project *Stap op de rode loper*, een landelijk taal -en leesproject voor het vmbo, door in ons eigen gebouw een theaterworkshop aan te bieden aan een grote groep leerlingen.
- Tryater heeft een structurele samenwerking met middelbare school OSC Piter Jelles YnSicht in Leeuwarden. De podiumklas van deze school volgde in 2024 een lessenserie bij Tryater. Onze vierdejaars stagiair educatie (afkomstig van de Docent Theater opleiding aan de NHL) gaf de lessenreeks vorm en voerde deze uit.
- *Wy binne mbû* is een samenwerkingsverband tussen vmbo-school Aeres, Afûk en mbo Firda en onderdeel van Taalplan Frysk 2030. Gezamenlijk doel is de versterking van de positie van het Fries in het middelbaar beroepsonderwijs. Tryater verzorgde binnen dit taalplan de praktische invulling: ruim 400 mbo-studenten volgden de workshop *Huh? Wat? Is dit Taal?!* in ons gebouw.

Buitenschools Jeugd & Jongeren

- Net als eerdere jaren organiseerden we in februari een *Jongeren theaterdag*, in samenwerking met Meeuw jonge theatermakers en Keunstwurk, om jonge spelers te inspireren en de kans te geven zich te verdiepen in spelen. Op deze dag was er ook aanbod voor de regisseurs van het jongerentoneel om deze hele tak van het amateurtheater een boost te geven.

Interactie

Onze voorstellingen voor volwassenen nodigen uit tot interactie. In het maakproces zelf - inherent aan onze manier van werken - en via contextprogramma's voor een breed publiek. Doel is om de betrokkenheid van het publiek bij onze producties te vergroten en bezoekers in de gelegenheid te stellen om te reflecteren, breder te kijken, van gedachten of standpunt te veranderen. Ook doen we activiteiten waarmee we het pad willen effenen voor bezoekers die nog niet zo bekend zijn met theater. Met deze activiteiten brengen we hen in de verleiding om mee te doen, mee te beleven, dichtbij, in hun eigen buurt of dorp.

- Bij de grote locatievoorstelling *Fanfare* hebben we diverse contextprogramma's ontwikkeld, een masterclass teksttoneel gegeven door spelers en makers van de voorstelling. Een driedelige podcast en een verdiepende avond over de impliciete waarde van het samen muziek maken.
- De voorstelling *Sâlt* ging dit jaar in reprise en bij deze voorstelling kon een masterclass monoloog schrijven gevolgd worden bij de schrijver van het stuk Frank Siera. Ook hebben we een expositie samengesteld waarin we mensen hebben geportretteerd die, net als het personage in *Sâlt*, een huidaandoening hebben. Middels QR-codes kon je hun verhaal horen.
- Voor de groep amateurspelers die Tryater volgen was er een rijkelijk gevuld *Couden Wykein* waarin de amateurspelers verdiepende spelworkshops konden volgen. En als kers op de taart speelden zij met hun zelf ontwikkelde karakter mee in de voorstelling *BINGO!*.
- Vierdejaars student Alysha Meijboom (NHL Stenden opleiding Docent Theater) deed haar afstudeerstage bij Tryater. Zij startte als regieassistente bij de voorstelling *It lêste wurd*. Daarna heeft zij de communityvoorstelling *Mira nos* gemaakt, onder onze begeleiding, samen met de Caribische gemeenschap van Leeuwarden.

T